

АФІЦЫЙНА
ПРЭЗІДЭНТ БЕЛАРУСІ ВYSTУПІЎ НА
САМІЦЕ ПА ІНФАРМАЦЫЙНАМУ ГРАМАДСТВУ
ГОСЦЬ 2 стар.
ПЕРАМОГІ
Святланы АКРУЖНОЙ
У ТАВАРЫСТВЕ "РАДЗІМА" 3 стар.
ПРАДСТАУНІКІ ДЫЯСПАР УДЗЯЧНЫЯ ЗА СЕМІНАР 3 стар.

3 стар.

СПАДЧЫНА
"БЕЛАРУСЬ" Яўхіма КАРСКАГА 5 стар.
СТАСУНКІ
У ГЕРМАНІІ ПАЗНАЁМІЛІСЯ З
"БЕРАГАМ БЕЛЫХ БУСЛОЎ" 7 стар.

7 стар.

ВЕСТКІ З СУПОЛАК ЛІТВА,
 УКРАЇНА, РАСІЯ, МАЛДОВА, ВЯЛІКАБРЫТАНІЯ. 6 стар.

ВАНДРОўКА З Яўгенам КАЗЮЛЕМ
ЗІМНЯЯ ФЭЕРЫЯ НА ЛЕЦІШЧЫ 8 стар.
ПАЭТЫЧНАЯ ІМПРЭЗА
ВЕРШЫ АЛЯКСЕЯ ЧУБАТА 8 стар.

8 стар.

УРАЖАННІ
КНІГА ПРА МІЦКЕВІЧА І ПУШКІНА – СУР'ЁЗНАЕ
ЛІТАРАТУРАЗНАўЧАЕ ДАСЛЕДАВАННЕ 4 стар.

АГУЛЬНАЯ БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА

РАСПАЎСЮДЖВАЕЦЦА Ў 48 КРАЇНАХ

Голас Радзімы

Штотыднёвая газета для суайчыннікаў за межамі Беларусі

Выдаецца з 6 красавіка 1955 года

18 снежня 2003 года, № 51 (2869)

Цэна 175 рублёў

E-mail: golos_radzimy@tut.by

Хроніка жыцця

ФОТА БЕЛТА

ГАЛОЎНАЯ ЁЛКА

На Кастрычніцкай плошчы Мінска ўжо прыбрана галоўная ёлка Беларусі. Навагодняе ўбранне 32-метровай прыгажуні складаюць сотні вялікіх шароў і пяць дзесяткаў гірлянд.

АДЗНАЧАНЫ ВЫРАБЫ "БАБРУЙСКАГРАМАША"

Рэспубліканскае ўнітарнае вытворчае прадпрыемства "Бабруйскаграмаш" (Магілёўская вобласць) названа пераможцам конкурсу "Лепшыя тавары Рэспублікі Беларусь на рынку Расійскай Федэрацыі".

Званне лаўрэата прысвоена за прадстаўленя ратарныя граблі-варашылкі для сушкі сена.

Конкурс праводзіўся ў рамках федэральнай праграмы "100 лепшых тавараў Расіі". Беларускія граблі-варашылкі адрозніваюцца ад іншых сельскагаспадарчых машын прастатой у абслугоўванні і высокай надзейнасцю ў рабоце. На заводзе яны выпускаюцца з 1994 года і паспяхова працуюць на палях Беларусі, Расіі, Украіны, Латвіі, Літвы, Эстоніі, Фінляндыі і іншых краін.

СТАЛІЦА РАСЦЕ

Пашырэнне тэрыторыі сталіцы плануецца ажыццявіць за кошт земляў Мінскага раёна.

Да Цэнтральнага раёна горада далучацца вёскі, якія знаходзяцца за кальцавой дарогай, — Зара Рэвалюцыі, Ржавец, Зацень, Цнянка, Навінкі — агульнай плошчай 1 957 гектараў і з насельніцтвам каля 2 тысяч чалавек.

Фрунзенскі раён павялічыцца на 898 гектараў за кошт вёсак Кунцаўшчына, Ждановічы (вуліца Лінейная) і Масюкоўшчына. Савецкі раён прыме вёску Цна і вырасце на 704 гектары.

"ПЕСНЯРЫ" НА

20 КАМПАКТ-ДЫСКАХ

Анталогія "Творчая спадчына народнага артыста СССР Ула-

дзіміра Мулявіна і ансамбля "Песняры" падрыхтавана творчым калектывам Беларускага дзяржаўнага інстытута праблем культуры. У анталогію ўвайшлі запісы 234 твораў, сабраных на 20 кампакт-дысках. Яна ахоплівае ўвесь перыяд дзейнасці калектыву ў храналагічнай паслядоўнасці творчага развіцця.

Кожны кампакт-дыск суправаджаецца кароткай літаратурнай анатацыяй і аформлены фотаматэрыяламі. Назвы дыскаў: "Касіў Ясь канюшыну", "Алеся", "Белоруссия", "Перапёлчак", "Гуслар", "Беларускія народныя песні ў апрацоўцы ансамбля "Песняры", "Беларускія і рускія народныя песні ў апрацоўцы ансамбля "Песняры", "Праз усю вайну", "Вяселья жабракі", "Ва ўвесь голас", "Песні Ігара Лучанка ў выкананні ансамбля "Песняры" (2 дыскі), "Песні Уладзіміра Мулявіна ў выкананні ансамбля "Песняры" (2 дыскі), "Песні ўдзельнікаў ансамбля "Песняры", "Песні савецкіх кампазітараў у выкананні ансамбля "Песняры" (2 дыскі), "Казацкая вольніца" і "Раннія запісы песень у выкананні ансамбля "Песняры".

Беларускі відэаэнтр стварыў таксама дакументальны відэафільм пра Мулявіна "Гучанне жыцця" працягласцю 52 хвіліны.

ГРОДНА І БЕЛАСТОК:

ПРАМЫЯ СУВЯЗІ

Аднайляюцца прамыя чыгуначныя зносіны Гродна з Беларускам.

Гэта зроблена па просьбе пасажыраў, колькасць якіх стала ўзрастаць, нягледзячы на ўвядзенне візавага рэжыму паміж Польшчай і Беларуссю.

ДОМА ДОБРА І ЗІМОЙ

У апошні час у Беларусі мяккія зімы. Таму некаторыя птушкі не адлятаюць на зімоўку ў цёплыя краі.

Вось і чарада лебедзяў добра адчувае сябе на гладзі вадасховішча Сляпянскай воднай сістэмы ў Мінску. Жыхары навакольных вуліц любяць белых прыгажуню і часта падкармліваюць іх.

ФОТА БЕЛТА

НА ЗДЫМКУ: пенсіянер Міхаіл ШВАРАЎ частуе птушак.

Падрыхтаваў Барыс ЖУКАЎ.

Факт

Адбылося ўрачыстае адкрыццё новага аўтамабільнага моста праз Прыпяць на 101 кіламетры аўтадарогі Івацэвічы—Пінск—Столін. Даўжыня новага моста 374 метры. Агульны кошт праекта ў дзеючых цэнах складае 9 мільярдаў рублёў. Фінансаванне

з прэс-канферэнцыі

374 МЕТРЫ НАД ПРЫПЯЦЦЮ

ажыццяўлялася за кошт сродкаў рэспубліканскага дарожнага фонду.

НА ЗДЫМКАХ: новы мост праз пойму Прыпяці; мост упрыгожвае журавель. Пад ім на шылдзе пералічаны арганізацыі, якія прымалі ўдзел у будаўніцтве; ля моста ўстаноўлены праваслаўны крыж.

Фота Рамана КАБЯКА, БелТА.

ЛАЎРЭАТЫ ПРЭМІІ САЮЗНАЙ ДЗЯРЖАВЫ

У міжнародным цэнтры інтэграцыйнай інфармацыі ў Мінску адбылася Інтэрнэт-прэс-канферэнцыя з удзелам Масквы і 12 рэгіёнаў Расійскай Федэрацыі, на якой былі шырока абмеркаваны вынікі пасяджэння Экспертнага савета па прысуджэнні прэміі Саюзнай дзяржавы ў галіне літаратуры і мастацтва.

Гэта прэмія ў трох намінацыях прысуджаецца адзін раз у два гады за грамадскую значнасць укладу ва ўмацаванне супрацоўніцтва паміж Беларуссю і Расіяй. Уручэнне прэміі прымяркоўваецца да свята — Дня яднання народаў Беларусі (2 красавіка).

На працягу амаль двух гадоў ішло вылучэнне творчымі саюзамі Беларусі і Расіі суіскальнікаў і абмеркаванне іх кандыдатур. Пра іх шмат расказвалі ў сродках масавай інфармацыі. Цікава, да кандыдатаў была вялікая. Тыя, каго творчыя саюзы абедзвюх дзяржаў вылучылі, — людзі таленавітыя, вядомыя. Як сказаў на прэс-канферэнцыі член Экспертнага савета пры Па-

стаянным камітэце Саюзнай дзяржавы, член Саюза пісьменнікаў Масквы літаратар Леў Анінскі, "не важна, хто атрымае прэмію, важна, хто быў уключаны ў спісы суіскальнікаў..."

Выбіраць дастойных сярод дастойных было вельмі складана, аб гэтым гаварылі ўсе эксперты. Ім давялося шмат абмяркоўваць, спрацацца. Па выказванні члена Экспертнага савета, саветніка Пасольства Беларусі ў РФ пісьменніка Івана Карэнды, ён атрымаў вялікую асалоду пры чытанні "Анталогіі беларускай поэзіі" ў двух тамах, у якой змешчаны творы беларускіх паэтаў розных пакаленняў у перакладзе на рускую мову Генадзя Рымскага.

"Гэты зборнік — унікальная з'ява, і шкада, што людзі, дзякуючы якім зборнік выйшаў у свет, не ў ліку лаўрэатаў", — адзначыў Іван Карэнда. І такіх выказванняў было шмат. У выніку двухдзённай работы Экспертнага савета нарэшце названы тыя, хто атрымае прэмію Саюзнай дзяржавы і званне "Лаўрэат прэміі Саюзнай дзяржавы ў галіне літаратуры і мастацтва", каму будучы ўручаны дыплом, ганаровы знак і пасведчанне. Вось іх імяны:

кампазітар, народная артыстка СССР Аляксандра ПАХМУТАВА (вылучана Саюзам кампазітараў Расіі) — за песні апошніх гадоў, выкананыя на фестывалях "Славянскі базар", за напісанне музыкі да кінафільма "Сын за бацьку"; народны мастак СССР Міхаіл САВІЦКІ (вылучаны Беларускім саюзам мастакоў) — за серыю работ "Лічбы на сэрцы" і "Чорная быль";

народны мастак СССР Валянцін СІДАРАЎ (вылучаны Саюзам мастакоў Расіі) — за стварэнне цыкла жывапісных твораў "На цёплай зямлі".

Таццяна КУВАРЫНА.

афіцыйна

ПРЭЗІДЭНТ БЕЛАРУСІ ВЫСТУПІЎ НА САМІЦЕ ПА ІНФАРМАЦЫЙНАМУ ГРАМАДСТВУ

Аляксандр Лукашэнка прыняў удзел у Сусветным саміце па інфармацыйнаму грамадству, які сабраў у Жэневе каля 60 кіраўнікоў дзяржаў і ўрадаў свету.

Выступаючы 11 снежня на пленарным пасяджэнні гэтага маштабнага форуму, Прэзідэнт заявіў аб гатоўнасці Беларусі, якая валодае высокаразвітымі тэхналогіямі, падрыхтаванымі кадрамі, сеткавай інфраструктурай, удзельнічаць у рэалізацыі міжнародных праграм на правах актыўнага партнёра, а не пасіўнага спажывацтва чужога прадукту. "Мы гатовы прапанаваць свае паслугі ў вырашэнні складаных разліковых задач, у маніторынгу радыяцыйнай бяспекі, у ахове навакольнага асяроддзя", — падкрэсліў кіраўнік дзяржавы.

Беларусь — адна з самых высокаразвітых у эканамічных і тэхналагічных адносінах рэспублік былога СССР — не страціла свой высокі патэнцыял, а сканцэнтравала яго на найважнейшых для краіны накірунках, дадаў Прэзідэнт.

Інфармацыйныя тэхналогіі павінны быць даступныя шырокім слямам насельніцтва, лічыць беларускі лідэр. Аднак у цяперашні час кошт праграмага прадукту непараўнальна

вялікі ў адносінах да даходаў насельніцтва большасці краін свету. Таму, перакананы Аляксандр Лукашэнка, неабходна аб'яднаць намаганні дзяржаў для стварэння даступных і якасных інфармацыйных прадуктаў.

У гэтай сувязі Прэзідэнт Беларусі выступіў з ініцыятывай стварыць пад эгідай ААН спецыяльны Фонд для кампенсцыі затрат вытворцам праграмага забеспячэння пры пастаўках прадукцыі ў краіны, якія развіваюцца, па зніжаных цэнах. Гэты фонд закліканы стаць адным з магчымых шляхоў вырашэння праблемы забеспячэння даступнасці сучасных тэхналогій.

Поўны тэкст выступлення змешчаны на афіцыйным сайце Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па адрасе: www.president.gov.by.

НА ЗДЫМКУ: Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь Аляксандр ЛУКАШЭНКА выступае на Сусветным саміце па інфармацыйнаму грамадству.

Фота Мікалая ПЯТРОВА, БелТА.

канферэнцыя

"АРХІВЫ І ГРАМАДСТВА СЁННЯ"

У Мінску ў Зале пасяджэнняў Выканкама СНД прайшлі IV Агульная канферэнцыя Еўразіяцкага рэгіянальнага аддзялення ЕУРАЗИКА Міжнароднага савета архіваў і міжнародная навукова-практычная канферэнцыя "Архівы і грамадства сёння".

У гэтых мерапрыемствах прынялі ўдзел прадстаўнікі архіўных устаноў Арменіі, Беларусі, Казахстана, Кыргызстана, Малдовы, Расіі, Украіны. У якасці назіральнікаў прысутнічалі прадстаўнікі архіўных устаноў Латвіі, Літвы, Польшчы.

Удзельнікі канферэнцыі, абмеркаваўшы розныя аспекты дзейнасці архіўных устаноў краіны еўразіяцкага рэгіёна, накіраванай на задавальненне патрабаванняў асобы, грамадства і дзяржавы на сучасным этапе, адзначылі захаванне станоўчай дынамікі ў працэсе забеспячэння максімальнай даступнасці і запатрабаванасці архіўнай інфармацыі. Гэта дынаміка адлюстроўваецца ў актывізацыі скарыстання рэтраінфармацыі, удасканаленні і высокай ступені даступнасці навукова-даведачнага апарату, папулярнасці работы архіваў па захаванні дакументальнай спадчыны сваіх краін.

За апошнія гады значна ўзмацнілася ўзаемадзеянне архівістаў з вучонымі-гуманітарнымі, дзяржаўнымі структурамі, сродкамі масавай інфармацыі. Пашырылася сфера паслуг, якія прадастаўляюцца архівамі, у тым ліку накіраваных на інфармацыйнае забеспячэнне грамадзян, задавальненне іх сацыяльна-прававых,

эканамічных і іншых патрэбнасцей. На новы якасны ўзровень выйшла работа дзяржаўных архіўных службаў, навучальных устаноў, устаноў культуры па падрыхтоўцы кадраў архівістаў, развіцці рэгіянальных гістарычных даследаванняў і краязнаўства, стварэнні дзяржаўных праграм па вывучэнні, захаванні і выданні дакументальных помнікаў. Канферэнцыя адзначыла аўтарытэт архіўных службаў, павышэнне прэстыжу прафесіі архівіста ў краінах еўразіяцкага рэгіёна.

Разам з тым, як было адзначана на канферэнцыі, перашкодай для больш маштабнай інтэграцыі архіваў у сучаснае грамадства працягвае заставацца параўнальна нізкі ўзровень фінансавання і тэхнічнага забеспячэння як асобных праграм і праектаў, так і архіўнай галіны наогул.

Лілія ГРЫЦЭНКА,

галоўны спецыяліст Камітэта па архівах і справаводства пры Савеце Міністраў Рэспублікі Беларусь.

падрабязнасці

Сафія ЮХНО: "МЫ НЕ УЖЫВАЕМ СЛОВА "НЯМА"

У 1933 годзе ў Мінску пачаў дзейнічаць Дом урада, куды пераехалі кіруючыя рэспубліканскія арганізацыі. Там быў адкрыты філіял Дзяржаўнай бібліятэкі, з часам рэарганізаваны ў самастойную бібліятэку, якая стала называцца Урадавай імя Максіма Горкага, а ў апошні час — Прэзідэнцкай. Умацаванню фонду садзейнічала абавязковае выдзяленне беларускага бясплатнага экзэмпляра друку і платнага па акрэсленай тэматыцы з Цэнтральнага калектара навуковых бібліятэк у Маскве. Такім чынам, у 1941 годзе фонд склаў прыкладна 250 тысяч экзэмпляраў. Бібліятэка тады стала трэцяй пасля Дзяржаўнай і Акадэмічнай па велічыні і значнасці. Тут ладзілася шмат літаратурных вечарын, чытацкіх канферэнцый. У часы ваеннага ліхалецця фонд не паспеў эвакуіраваць, таму ён моцна пацярпеў. Частку вывезлі нямецка-фашысцкія захопнікі. На Нюрнбергскім працэсе праўчай даклад, дзе згадвалася бібліятэка імя Горкага як месца, дзе было сабрана самае каштоўнае з усіх сфер навукі. На дзвярах яе будынка, па сведчанні нямецкага афіцэра, быў надпіс: "Рэквізавана на карысць узброеных сіл".

Менавіта Урадавая бібліятэка першай сярод навуковых распачала на Беларусі сваю дзейнасць пасля вайны. Ужо ў ліпені 1944 года быў зацверджаны яе пастаянны штат. Некалькі тысяч кніг прывезлі з Навабеліцы, дзе часова размяшчаўся беларускі ўрад. Літаратура набывалася ў насельніцтва, у буйных расійскіх бібліятэках, куды да вайны накіроўваўся абавязковы беларускі экзэмпляр. Эшалон з трафейнымі кнігамі з Германіі быў разгружаны проста ў двары Дома ўрада. Сапраўды гераічныя высілкі спатрэбіліся для камплектацыі, сістэматызацыі фондаў. У 1952 годзе фонд дасягнуў даваеннай колькасці.

Сёння бібліятэка мае статус прэзідэнцкай. Гэта спецыялізаваная навуковая бібліятэка з універсальным фондам, нацыянальным даведачна-інфармацыйным цэнтрам і цэнтрам па пытаннях дзяржавы, права і эканомікі. Тут поўная камп'ютэрызацыя. Па словах дырэктара бібліятэкі Сафіі Юдо, у год яны абслугоўваюць каля 40 тысяч зваротаў. Дарэчы, карыстацца фондам чытальных залаў могуць усе жадаючыя з вышэйшай адукацыяй і студэнты 4-5 курсаў ВУНУ. Абанемента абслугоўвае толькі дзяржапарат.

У бібліятэцы працуе 97 чала-

век. Усе 85 бібліятэкараў маюць вышэйшую адукацыю. Галоўны прынцып у працы — якасна задаволіць патрэбы чытача. С.Юдо кажа: "Наш чытач шмат ведае і вельмі патрабавальны. Супрацоўнікі заўсёды робяць максімум намаганняў, каб знайсці патрэбную інфармацыю. У працы мы не ведаем слова "няма".

Сапраўдная каштоўнасць і гонар бібліятэкі — фонд старадрукаў і рэдкіх выданняў, які налічвае 20 тысяч экзэмпляраў кніг, часопісаў. Усім гэтым багаццем загадвае Валерый Герасімаў, які тут працуе 27 гадоў. Чалавек глыбока зацікаўлены гісторыяй, можа раскажаць пра свае скарыбы бясконца. Сярод самых старых выданняў — 12 кірылічных старадрукаў XVI—XVIII стагоддзяў. У іх ліку "Служэбнік" (Масква, 1602 г.), "Анфалагіён" (Кіеў, 1618 г.). Звыш 200 выданняў налічвае калекцыя кніг 1725—1855 гадоў, набраных грамадзянскім шрыфтам, ці "капіевіцай", якая была вынайздзена Іллёй Капіевічам. Ёсць у калекцыі часткі кнігазбораў Нясвіжскай ардынацыі Радзівілаў, Супрасльскага, Баркулабаўскага і Талачынскага кляштароў.

Асобае месца ў фондах займаюць прыватныя кнігазборы С.Новака-Пяюна, А.Станкевіча, В.Ластоўскага, К.Езавітава. Наш зямляк А.Баркоўскі перадаў бібліятэцы звыш 300 выданняў, сярод якіх кнігі беларускай эміграцыі.

Прайшоў той час, кажа Валерый Герасімаў, калі да бібліятэчных фондаў ставіліся безадказна: "Калісьці ў 70-х гадах масава спісвалася беларуская літаратура пачатку XX стагоддзя, якая здавалася нікому непатрэбнай. Я

НА ЗДЫМКАХ: самая старажытная кніга з фондаў бібліятэкі — "Служэбнік, выдадзены ў Маскве ў 1601 годзе ў друкарні Андроніка Нявежы; дырэктар бібліятэкі Сафія ЮДО; загадчык аддзела старадрукаваных і рэдкіх выданняў Валерый ГЕРАСІМАЎ; з аддзела каталогізацыі шлях кніг — на бібліятэчных паліцах.

Алена СПАСЮК. Фота Яўгена КАЗЮЛІ.

здарэнні

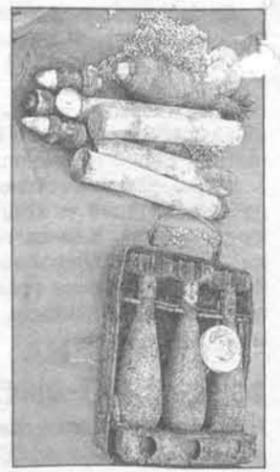

НЕБЯСПЕЧНЫЯ ЗНАХОДКІ

Міны і снарады часоў Вялікай Айчыннай вайны і і снежня знайшлі ў ходзе будаўніцтва Нацыянальнай бібліятэкі. Выкліканыя сапёры дасталі і абясшкодзілі частку боепрыпасаў.

НА ЗДЫМКАХ: пошукавыя работы працягваюцца; міны і снарады часоў Вялікай Айчыннай вайны.

Фота Віктара ТАЛОЧКІ, БелТА.

у таварыстве "радзіма"

ДА НОВЫХ СУСТРЭЧ!

*Прайшла доўгачаканая сустрэча, да якой мы так старанна і карпатліва рыхтаваліся. Штогадовы семінар-стажыроўка для кіраўнікоў і ўдзельнікаў мастацкай самадзейнасці беларускіх су-
спрацоўнікаў: акрамя замежжа адбыўся, і зараз на адлегласці часу мы зноў вяртаемся ў тых дні.*

Планавалі прыняць групу з 10 чалавек, але жаданне прыехаць і паўдзельнічаць у гэтым мерапрыемстве з боку нашых суайчыннікаў было такім вялікім, што да нас проста пасыпаліся заяўкі на ўдзел. І няхай прабацаць нам тыя, каго мы не змаглі прыняць у гэтым годзе, але мы абавязкова будзем ладзіць такія мерапрыемствы ў будучыні і запрасім вас, нашы дарагія землякі.

Мы стараліся распрацаваць праграму так, каб яна была разнастайнай і запамінальнай. Вучэбны план быў разлічаны на 60 гадзін і ўключаў як тэарэтычны курс, так і практычныя заняткі. Слушачам былі прычытаны лекцыі па беларускай культуры, нацыянальных традыцыях, методыцы арганізацыі работ з фальклорнымі калектывамі. Удзельнікі семінара пазнаёміліся з галоўнымі прынцыпамі арганізацыі рэпертуару фальклорнага калектыву, даведваліся, як арганізоўваць этнаграфічныя святы, развучылі шмат беларускіх песень.

Хочацца адзначыць, што да ву-

чэбнага працэсу былі прыцягнуты лепшыя выкладчыкі: Мікалай Козенка — старшы навуковы супрацоўнік лабараторыі традыцыйнага мастацтва Беларускага дзяржаўнага інстытута праблем культуры, Іван Крук — загадчык кафедры этнаграфіі Белдзяржуніверсітэта культуры, Марыя Віннікава — кандыдат філалагічных навук, Уладзімір Гром — дацэнт Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры.

Нашы суайчыннікі мелі магчымасць папрысутнічаць на рэпетыцыях вядомых калектываў: "Вербіца" (мастацкі кіраўнік Аляксандр Свірскі), "Церніца" (мастацкі кіраўнік Галіна Несцяровіч), "Валачобнікі" (мастацкі кіраўнік Станіслаў Дробыш), прайшлі майстар-клас у Васіля Ліцвінкі (старшыня Беларускага саюза фалькларыстаў). А падчас сустрэчы ў "Радзіме" перад гасцямі выступіў народны ансамбль "Радзімічы" (мастацкі кіраўнік Уладзімір Ліпскі). Пазнаёміліся стажоры і з заслужаным артыстам Беларусі, кампазітарам

Эдуардам Зарыцкім. А на заканчэнне ў таварыстве "Радзіма" ва ўрачыстых абставінах былі ўручаны сертыфікаты аб праходжанні навучання.

А як жа пабываць на Бацькаўшчыне і не наведаць самыя выдатныя мясціны сталіцы, яе тэатры? Таму супрацоўнікі "Радзімы" паклапаціліся і аб культурнай праграме. Нашы госці пабывалі на спектаклях у Беларускай нацыянальным акадэмічным тэатры балета і ў Нацыянальным акадэмічным тэатры імя Янкі Купалы, а таксама на экскурсіі па нашай сталіцы.

Хочацца думаць, што ўсе, хто прымаў удзел у нашым мерапрыемстве, перажылі хвалюючую і незабыўную сустрэчу з Бацькаўшчынай, з любімымі з дзяцінства кранальнымі мелодыямі, так сугучнымі нашаму складу душы, трапяткому і добраму сэрцу беларуса, пачулі любімыя песні, якія спявалі нашы продкі, сутыкнуліся з глыбокім пластом беларускай культуры.

Дзякуй усім, хто прымаў удзел у семінары-стажыроўцы, за вялікую справу захавання беларускай нацыянальнай спадчыны ў тых мясцінах, дзе прытуліў вас лёс.

Галіна НАВІЦКАЯ,

супрацоўніца таварыства "Радзіма".

УРАЖАННІ

Галіна САНТОЦКАЯ,

прадстаўніца таварыства "Уздым" горада Дайгаўпілса, Латвія:

— Вельмі ўдзячная супрацоўнікам таварыства "Радзіма" за магчымасць прыняць удзел у цудоўным семінары-стажыроўцы. Усё было вельмі добра арганізавана. Хоць і гудзелі ногі ад стомы, але сэрца спявала ад радасці, што мы пазнаёміліся з цікавымі калектывамі, набылі практычныя веды і шмат літаратуры. Цудоўная экскурсія па горадзе. Мелі магчымасць суст-

рэцца і праслухаць лекцыі цікавых людзей, наведаць тэатры. Удзельнікі семінара дзяліліся сваім вопытам, абмяняліся адраасамі і абяцалі падтрымліваць сувязі, каб мець магчымасць перапісвацца, дзяліцца метадычнымі распрацоўкамі.

Пажаданне на будучыню: запрашаючы на такія семінары, раіць іх удзельнікам прывозіць з сабой народныя песні з нотамі,

распрацаваныя сцэнарыі і г.д. Кожны з нас прыехаў з фатаграфіямі, але мог прывезці і нешта іншае. Дзякуй вялікі спадарам Міхалу Градовічу і Міхалу Рыбакову, спадарыням Галіне Навіцкай, Наталлі Тактасунавай і ўсім, хто трапіў на нас свой час і сілы. Жадаю вам творчых поспехаў, багатай фантазіі, каб вас разумелі і падтрымлівалі. І дай вам Бог здароўя і сіл у вашай працы!

Тамара БАТРАК, Вікторыя ВАТРАК,

сябры Беларускага культурнага цэнтра ў горадзе Астана, Казахстан:

— Ад шчырага сэрца дзякуем таварыству "Радзіма" і Камітэту па справах рэлігій і нацыянальнасцей пры Савеце Міністраў Рэспублікі Беларусь, іх цудоўным, абаяльным супрацоўнікам за запрашэнне на семінар, за цікавую праграму, за ўвагу да ўсіх нас, суайчыннікаў-беларусаў.

Сапраўды, мы дакрануліся да родных каранёў, "напіліся чыстай вадзіцы" з крыніцы роднай беларускай культуры. Зараз па-

ляцім далёка ў Казахстан, Кыргызстан, Сібір, Прыбалтыку, Польшчу, каб і там з новай сілай прыгожай вясёлкай загучалі нашы песні, танцы, традыцыі.

Мы пазнаёміліся адзін з адным, убачылі прыгожую беларускую сталіцу, яе тэатры, цудоўных людзей, прадстаўнікоў беларускай інтэлігенцыі, у якіх бальш душа за родную культуру. Было прыемна слухаць, як гучыць беларуская мова, што супрацоўнікі інстытутаў валода-

юць родным словам.

Мы атрымалі шмат інфармацыі, далі інтэрв'ю карэспандэнтам радыё і газет. Спадзяёмся, што нас пачуюць і пачытаюць нашы суайчыннікі, тут, на этнічнай Радзіме.

Увесь тыдзень побач з намі былі Галіна Навіцкая, Наталля Тактасунава, Міхась Градовіч. Заўсёды тактоўныя, ветлівыя, такія родныя.

Дзякуй за ўсё і ўсім. Да новых сустрэч!

спорт

БІЯТЛОН

ХУТКАЯ ЛЫЖНЯ

Алена Зубрылава заваявала вышэйшую ўзнагароду на другім этапе Кубка свету па біятлоне, які стартаваў у аўстрыйскім Хохфільцэне. Ёй не было роўных у спрынтэрскай гонцы на 7,5 кіламетра.

Фота з архіва БелГА.

ФРЫСТАЙЛ

ДЗМІТРЫЙ ДАШЧЫНСКІ ПАВЯЛІЧАЕ АДРЫЎ

Беларус Дзмітрый Дашчынскі стаў пераможцам трэцяга этапу Кубка свету, які адбыўся ў фінскім Руке. Адрыў ад бліжэйшага праследацеля склаў каля чатырох з паловай балаў, што сведчыць пра выдатны патэнцыял нашага спартсмена.

ЛЫЖЫ

ПЕРШЫ СТАРТ — УДАЛЫ

Этап Кубка свету ў італьянскім горадзе Таблаха азнаменаваўся першым у гэтым сезоне выступленнем Сяргея Далідовіча. Беларус не падка-

чай: на 30-кіламетровай дыстанцыі масавага старту наш суайчыннік быў шостым, адстаўшы ад пераможцы на 1,2 секунды.

КАНЬКІ

АНЖАЛІКА КАЦОГА ЗАСТАЕЦА СЯРОД ЛІДЭРАЎ

Канадскі Калгары стаў месцам правядзення першага этапу Кубка свету-2003/04. Для беларускі Анжалікі Кацогі дэбют стаў паспяховым: у спрынце (500 метраў) яна была двойчы другой, а на дыстанцыі ў два разы даўжэйшай — сярэбраным і бронзавым прызёрам.

Міхал МАЗАКОЎ.

стасункі

"ВОСЕНЬ З ПОЛЬСКОЙ КУЛЬТУРАЙ"

15 снежня завяршыўся фестываль "Восень з польскай культурай", наладжаны Польшкім інстытутам, што працуе ў Беларусі як установа Міністэрства замежных спраў Польшчы. З 30-га верасня фестываль крочыў па нашай краіне, збіраючы ўсіх, хто цікавіцца навукай, культурай, гісторыяй суседняга нам народа. Разнастайная і цікавая праграма фестывалю з удзячнасцю была прынята беларускай грамадскасцю.

Гісторыя Польшчы і наша агульная славянская спадчына даволі арыгінальна былі прадстаўлены на выставах "Торны промысел крэменю на польскіх землях і ў Беларусі" са збораў Музея археалогіі ў Варшаве і "Газасправод поўны археалагічных скарбаў" з Музея археалогіі ў Познані, а таксама падчас правядзення міжнароднай навуковай канферэнцыі "Койданава — польскі нацыянальны рэгіён 1932–1937 гадоў". Акрамя таго, сумесна з Беларускай фундацыяй імя Л. Сапегі ў Брэсце, Слоніме, Гродне быў наладжаны цыкл гістарычных семінараў "Па шляхах спадчыны Сапегі", а пры рэдакцыі часопіса "Глос з-над Немна" прайшлі II міжнародныя курсы для журналістаў.

Для навучання польскай мове больш шырока наладжаны курсы для дарослых, якія працуюць на Беларусі стала. У перакладзе на беларускую мову выйшла "Анталогія польскай паэзіі XX стагоддзя". А ў Віцебску адбылася IV міжнародная канферэнцыя "Ян Баршчэўскі і славянскі свет". Такім чынам, магчымасці для ўзаемных кантактаў навукоўцаў у галіне моў і літаратур нашых народаў пашырыліся.

Польскае мастацтва прадставіла выстава жывалісу XVIII–XIX стагоддзяў "Коні і коннікі" са збораў Нацыянальнага музея ў Варшаве.

Кожную сераду ў Беларускай акадэміі мастацтваў, у Польшкім кінаклубе, дэманстраваліся дакументальныя і мастацкія фільмы.

У галіне тэатральнага мастацтва фестывальная праграма прапанавала віцебскім глядачам спектаклі "Пластычнай сцэны" Люблінскага каталіцкага ўніверсітэта, а ў Брэсце на сцэне абласнога тэатра драмы і музыкі адбылася прэм'ера спектакля па п'есе С. Мрожка "Кравец". Каб польскія

даследчыкі беларускага тэатра і звычайныя глядачы маглі знаёміцца з творчасцю беларускіх драматургаў, было ажыццёўлена выданне беларускіх п'ес.

Канцэрт польскай музыкі далі студэнты Вроцлаўскай акадэміі музыкі, якія выступалі на сцэне аналагічнай беларускай навукальнай установы. Яны мелі магчымасць убачыць, як набываюць вышэйшую музычную адукацыю ў нашай краіне, якія спецыяльнасці тут можна атрымаць, а таксама пагутарыць са студэнтамі і выкладчыкамі, наладзіць сяброўскія сувязі. З удзелам вядомых польскіх музыкантаў адбыўся джазавы канцэрт. Будзем спадзявацца, што далейшыя творчыя музычныя кантакты паміж Беларуссю і Польшчай будуць шырыцца. Прыкладам плённага супрацоўніцтва з'явіўся ў рамках фестывалю сумесны праект вядомага польскага выканаўцы песень на ідыш А.Аходлы з беларускімі музыкантамі ансамбля "Мінск-Клезмер-Бэнд". Але самай вялікай і значнай падзеяй стаў XV міжнародны музычны фестываль імя І.Салярцінскага ў Віцебску. Цыкл лекцый чытаў старшыня Саюза польскіх кампазітараў Е. Станкевіч.

Такім чынам, з рознымі накірункамі польскай навукі і культуры маглі знаёміцца на працягу двух з паловай месяцаў не толькі жыхары беларускай сталіцы, але і абласных, раённых цэнтраў і нават невялікіх гарадоў нашай краіны. "Восень з польскай культурай" — гэта яшчэ адзін крок да збліжэння нашых народаў, свята сяброўства, якое паспяхова адбылося і дае надзею на далейшае супрацоўніцтва.

Рэгіна ГАМЗОВІЧ.

БЕЛАРУСКІЯ ПАКЛОННІКІ БЕНДЖАМІНА БРЫТЭНА

Культурныя кантакты краін і народаў — важны сродак іх збліжэння і ўзаемаразумення. Узгатай сферы Беларусь і Вялікабрытанія маюць значны вопыт у сферы музычнай і тэатральнай творчасці.

У Дзяржаўным музеі гісторыі тэатральнай і музычнай культуры адбылася імпрэза "Беларусь — Вялікабрытанія: крокі насустрач", прымеркаваная да 90-годдзя англійскага кампазітара Бенджаміна Брытэна.

Вечар пачаў намеснік міністра культуры Рэспублікі Беларусь В.Гедройц. У сваім выступленні ён падкрэсліў значнасць мерапрыемства і прачытаў на англійскай мове санет У.Шэкспіра. Пасол Вялікабрытаніі ў Рэспубліцы Беларусь Браян Бэнэт не менш уразіў прысутных — выканаў некалькі музычных твораў і пацвердзіў, што паслы — таленавітыя людзі не толькі ў мастацтве дыпламатыі.

Творчыя стасункі Беларусі і Вялікабрытаніі маюць глыбокія карані. Гэта пацвердзіў сваім выступленнем мастацкі кіраўнік Рэспубліканскага тэатра беларускай драматургіі В.Анісенка. Ён раскажаў аб удзеле тэатра ў Эдынбургскім фестывалі і прадэ-

манстравалі частку спектакля "Макбет" у відэазапісе. Т.Мархель, заслужаная артыстка Беларусі, праспявала вясельную песню і калыханку, чым вельмі ўразіла прысутных на мерапрыемстве.

Паколькі вечар быў прымеркаваны да 90-годдзя Бенджаміна Брытэна, то пра яго жыццёвы і творчы шлях, а таксама цікавыя і невядомыя старонкі яго творчасці расказала кандыдат мастацтвазнаўства В.Дадзімава. Пасля госці слухалі "Месу" Б.Брытэна ў выдатным выкананні Акадэмічнага маладзёжнага хору "Менка" (пад кіраўніцтвам У.Сісельніка) Беларускага саюза музычных дзеячаў. Акрамя таго, творчасці англійскага кампазітара была прысвечана выстава з фондаў Дзяржаўнага музея гісторыі тэатральнай і музычнай культуры і Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі.

Людміла КАМАРОЎСКАЯ.

Святлана Акружная: “ЛЮБОЎ МАЦІ ПЕРААДОЛЬВАЕ ЎСЁ”

зчыліва, але калі яны ёй не падабаліся, адчувалася адразу. Шмат усміхалася, а потым зайважыла, што яна на самай справе чалавек туржлівы.

— Ці не баяліся вы, калі пісалі кнігу, што не будзеце ўжо пасля яе выхаду загадкавай актрысай, а станеце звычайнай жанчынай?

— А чаму мяне павінна засмуцаць уласная шчырасць? Гэта шчасце, што я выжыла, што я такая ж, як усе маці. Ёсць самая гадоўная нацыя — мацярнская. І было б у мяне пяцёра дзяцей, я б таксама змагалася за іх, як за свайго адзінага сына.

Мая кніга — хроніка некалькіх перыядаў жыцця. Цудоўнае дзяцінства і самы трагічны момант у жыцці. Але ўва мне ёсць шмат іншага. Чалавек шматгранны, многае па-за кнігай.

— Мяркуючы па тым, што вы пішаце, жыццё ўспрымаецца вамі фатальна?

— Я веру ў лёс. Цяжка сказаць, ці шчаслівае жыццё ў пражыла. Але ведаю, што Гасподзь падарыў мне букет радасцей і вялікіх пакут. Хочаш прымай, хочаш —

уражанні

СЯБРОЎСТВА НАСУПЕРАК РОЗНАГАЛОССЯМ

Кніга Міхаіла ТКАЧОВА “Міцкевіч і Пушкін: вытокі і традыцыі рускай паэзіі” («ГР» пісаў пра яе выхад у № 43 за 23. 10. 2003 г.) з’явілася для мяне адкрыццём, нагодай задумацца пра агульнаславянскую духоўнасць і вялікую ролю геніяльных паэтаў Пушкіна і Міцкевіча ў стварэнні агульнанацыянальных і, у выніку, агульначалавечых духоўных каштоўнасцей. Як справядліва падкрэслівае аўтар, “агульначалавечыя каштоўнасці не могуць нарадзіцца па-за нацыянальным і таму не могуць быць бязлікімі, нічымі; усё самае высокае і творча значнае нараджаецца толькі ў нацыянальным, становячыся пры гэтым адразу ж агульначалавечым”.

Лічу, каштоўнасць выдання ў тым, што прадметам даследавання аўтара з’явілася творчая дружба нацыянальных паэтаў такога маштабу — з’ява ўнікальная не толькі ў рускай і польскай літаратурах, але і ў сусветнай культуры; у тым, што аўтар сваімі перакладамі раскрывае чароўны свет паэзіі Міцкевіча, робіць дакладны аналіз лекцый вялікага польскага паэта аб славянскіх літаратурах. Нарэшце, адзначаючы важнасць ацэнкі Міцкевічам рускай паэзіі ад “Сло-

ва пра паход Ігаравы” да Пушкіна, Міхаіл Ткачоў выказвае сваё бачанне рускай паэзіі і яе боскае прызначэнне. Важнай адметнасцю кнігі з’яўляецца і тое, што творчасць Міцкевіча і Пушкіна даследуецца ў кантэксце часу, у сувязі з вызначальнымі падзеямі літаратурнага і грамадскага жыцця таго часу. Перад намі кніга, якая базіруецца на вялікім, скрупулёзна сабраным, крытычна асэнсаваным, а ў шэрагу выпадкаў па-новаму інтэрпрэтаваным і ацэненым матэрыяле.

Асобую актуальнасць выданню надае тое, што зроблена спроба ажыццявіць сур’эзнае літаратурнаўчае даследаванне скрозь прызму сённяшніх праблем, якія выклікаюць крызісам духоўнасці, як вынікам вядомых палітычных узрушэнняў у нашым грамадстве.

Письменника цікавіць пытанне: “Якое ж сёння месца і Міцкевіча, і Пушкіна, і самой літаратуры ў грамадстве?”

Аўтар кнігі шчыра захапляецца Міцкевічам, паказвае росквіт паэзіі польскага генія на працягу 4,5 года знаходжання яго ў Расіі, больш паловы якіх прысвечаны дружбе і зносінам з Пушкіным, развіццю і ўзаемаўплыву двух вялікіх нацыянальных паэтаў.

Цяжка ўтрымацца ад спакусы выкладання падрабязнага аналізу “Крымскіх санетаў” А. Міцкевіча, так па-майстэрску зробленага аўтарам кнігі. Міхаіл Ткачоў

а я ведала і адчувала гэты клопат. Для любой жанчыны такое вельмі прыемна і важна.

— Цяпер вы яшчэ і сенатар, член Савета Рэспублікі. Ці хапае часу на тэатр, працу ў якім вы назвалі самым вялікім задавальненнем у жыцці?

— Мая дзейнасць у Савете Рэспублікі не на шкоду тэатру. Я ніколі не гналася за колькасцю роляў. Лепш меней, але лепш. Тады можна дастаткова сканцэнтравана дзеля адной ролі і аддаць ёй і глядачу больш сіл і энергіі. Для мяне стала вялікай радасцю пастаноўка п’есы Леаніда Андрэева рэжысёрам Рыдам Таліпавым, дзе я іграю Кацярыну Іванаўну, — незвычайны своеасаблівы характар. Да гэтай ролі я ішла дзесьць гадоў. На Міжнародным тэатральным фестывалі ў Гомелі “Славянскія сустрэчы” атрымала галоўны прыз за лепшае выкананне жаночай ролі.

А ў Савете Рэспублікі — таксама сур’эзная праца, і я імкнуся рабіць яе якасна. Мясце цешыць, калі магу чым-небудзь дапамагчы людзям. Нешта ўжо атрымалася. Да прыкладу, пасля арганізацыі ў Віцебску таварыства інвалідаў-калясачнікаў, робіцца спроба адкрыць для іх рэабілітацыйнае аддзяленне пры Доме інвалідаў, вырашаю некаторыя жыллёвыя пытанні.

Яшчэ лічу сваім абавязкам дапамагчы адкрыць музей тэатра імя Якуба Коласа. Ёсць ужо шмат экспанатаў у прыватных калекцыях і ў Віцебскім краязнаўчым музеі.

— Як вы сустракаеце Новы год?

— Гэта цудоўнае свята. Амаль заўсёды я ў гэты дзень у адным і тым жа доме, у сваіх сяброў — сям’і Марчанкаў. Гэтыя людзі вельмі дарагія мне і сапраўды шмат дапамагалі ў жыцці.

Калісьці рабілі разам вясёлыя тэатралізаваныя прадстаўленні. І ўсе мы былі шчаслівыя. Дзіме падабалася гэта свята. Упэўнена, што Новы 2004 год спраўдзіць нашы спадзяванні і ў ім абавязкова будзе свая радасць.

НА ЗДЫМКУ: Святлана Акружная з сынам і ўнукам.

Гутарыла Алена СПАСЮК.

шматгалоссе

ІХ З’ЯДНАЛА ВІЦЕБШЧЫНА

У Міёрах (раённы цэнтр Віцебскай вобласці) прайшоў абласны фестываль нацыянальных культур Віцебшчыны. У ім удзельнічала 270 прадстаўнікоў нацыянальных аб’яднанняў і асобных этнасаў. А ўсяго на Віцебшчыне побач з беларусамі жывуць прадстаўнікі 60 нацыянальнасцей, існуе 12 нацыянальна-культурных аб’яднанняў.

У Міёрах такі фестываль праходзіць ужо другі раз, зазначыў старшыня аргкамітэта, намеснік старшыні Віцебскага аблвыканкама Пётр Южык. Ён вітаў першага прадстаўніка дыпламатычнага корпуса, які зацікавіўся абласным фестывалем і прыбыў на яго з жонкай, — саветніка па справах культуры Пасольства Рэспублікі Украіны Валерыя Казлоўскага. У далейшым, мяркуючы арганізатары фестывалю, прадстаўнікі ўсіх пасольстваў у Беларусі будуць запрашацца не толькі на заключны тур фестывалю, але і на абласныя.

Дырэктар Рэспубліканскага цэнтра нацыянальных культур Уладзіслаў Мантвідас, выступаючы на прэс-канферэнцыі, зазначыў, што фестываль нацыянальных культур праводзіцца ўжо 10 гадоў і ўваходзіць у лік найбольш значных на Беларусі.

Сярод нацыянальных меншасцей на Віцебшчыне пераважаюць рускія (13,6 працэнта), найбольш актыўныя аб’яднанні іх — гэта рускі культурны цэнтр “Русь” і аб’яднанне “Русское общество”. Украінцы складаюць 1,6 працэнта і аб’яднаны ў асацыяцыю “Ватра” (“Агеньчык”), а ў ёй самая актыўная — віцебская арганізацыя “Радзіслаў”. Палякаў на Віцебшчыне 1,5 працэнта ад агульнай колькасці насельніцтва, яны пражываюць у асноўным у заходніх раёнах — Браслаўскім і Пастаўскім — і ўваходзяць у Саюз палякаў. Яўрэяў на Віцебшчыне 0,3 працэнта, але іх арганізацыі — актыўныя і дзейныя. У Віцебску працуе дабрачыннае аб’яднанне “Хаздзей Давід”, якое аказвае дапамогу старым і нямоглым, хворым (каля 2 тысяч падапечных), а пры гэтым аб’яднанні працуе студыя “Натхненне”, яўрэйскі вакальна-харэаграфічны ансамбль “Віцебскія дзяўчаты”, якому ў 2001 годзе нададзена званне “народны”.

Праводзяць цікавыя выставы, экскурсіі, арганізавалі надзельныя школы аб’яднанні літоўцаў “Рытас” і латышоў “Даўгава”. “Віцебскі саюз немцаў” падтрымлівае сувязі з Германіяй, праводзіць пэўны культурны ўзаемаабмен. Ёсць на Віцебшчыне Англійскі культурны цэнтр, які з’яўляецца членам Сусветнай асацыяцыі жанчын і падтрымлівае сувязь з фондам Сабрэ.

Усе гэтыя арганізацыі былі прадстаўлены на абласным фестывалі ў Міёрах і разгарнулі свае выставы дэкаратыўна-прыкладной творчасці і нацыянальнай кухні ў фае Дома культуры, дзе змясцілі таксама інфармацыю пра сваю дзейнасць.

Алена ЧУДНАЯ,

г.Ціраспаль, Прыднястроўе.

Рэгіна ГАМЗОВІЧ.

“БЕЛАРУСЫ” ЯЎХІМА КАРСКАГА

Пра выдатную асобу вучонага-энцыклапедыста Яўхіма Карскага, айтар знакамітых “Беларусаў”, і яго сучасных паслядоўнікаў наш карэспандэнт Рэгіна ГАМЗОВІЧ гутарыць з дырэктарам Інстытута мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі, этнолагам Міхасём ПІЛПЕНКАМ.

— Сёлета мы адзначаем 100-годдзе выхаду ў свет самай першай вялікай працы па гісторыі беларускага народа. Што яна сабой уяўляе?

— Гэта трохтомнае выданне “Беларусы” ў пяці кнігах. Над ім найвыдатнейшы беларускі вучоны, акадэмік Яўхім Карскі працаваў на працягу дваццаці гадоў (т.1 — Уводзіны, т.2 у трох частках прысвечаны гісторыі і характарыстыцы беларускай мовы, т.3 у трох частках — пра культуру беларускага народа, вусна-паэтычную творчасць, старажытныя беларускія помнікі і мастацтва літаратуры).

— У 1903 годзе ў гэтай працы ўпершыню было пастаўлена шмат пытанняў пра беларусаў як этнас. Якое з іх найважнейшае?

— Найважнейшае — аб паходжанні беларускага народа. Карскі грунтоўна вызначыў гістарычныя карані фарміравання беларускага этнасу XIII—XV стагоддзяў і даказаў гэта на падставе моўных крыніц. Другое важнае пытанне — аб умовах (прычынах) фарміравання беларускага этнасу. На яго думку, галоўны фактар былі палітычныя. Справа ў тым, што ў гэты перыяд — XIII—XV стагоддзі — утварылася і існавала новая дзяржава пад назвай Вялікае княства Літоўскае, Рускае і Жамойцкае, дзе большасць насельніцтва было ўсходнеславянскае. Яно і стала асноўным прадкам беларускага этнасу. Дзяржава яшчэ больш умацавалася пасля 1569 года, калі ўтварылася Рэч Паспалітая і значная частка Украіны была ўключана ў Польшчае каралеўства, а ўсе ўсходнеславянскія землі, дзе жылі продкі беларусаў, засталіся на тэрыторыі Вялікага княства.

— Такім чынам, Яўхім Карскі даў важны адказ на пытанне: хто мы, беларусы, адкуль мы, калі сфарміраваліся. Вось вы казалі, што Карскі на падставе моўных крыніц паказаў гістарычныя карані фарміравання беларускага этнасу. Што гэта за крыніцы?

— Ён паспрабаваў вызначыць тэрыторыю пашырэння беларускага этнасу на падставе беларускіх гаворак. Аб’ехаўшы вялікую тэрыторыю Беларусі і запісаўшы гаворкі, пасля іх грунтоўнага аналізу Карскі склаў “Этнаграфічную карту беларускага племені” (маецца на ўвазе — беларускага народа). Гэта карта і ў наш час выклікае вялікую цікавасць. Другі том “Беларусаў” цалкам прысвечаны гісторыі беларускай мовы і яе характарыстыцы. І гэта было зроблена ўпершыню. Да таго ж у трэцім томе Карскі апісаў старажытныя помнікі беларускага пісьменства. Трэба сказаць,

што ён быў проста ўлюбёны ў сваю краіну і даў абагульняючы вобраз яе прыроды. Каб быць дакладным, Карскі прааналізаваў гісторыю вывучэння беларускага народа фалькларыстамі, моваведамі, этнографамі, пісьменнікамі, яго папярэднікамі, што даследавалі беларусаў кожны ў сваёй галіне раней. Ён паказаў, што ўсё мае значэнне, нават прырода, рэльеф мясцовасці, клімат. Гэта фарміруе этнас.

— Частка трэцяга тома “Беларусаў” была прысвечана народнай творчасці?

— Так, вельмі глыбока, грунтоўна Яўхім Карскі паказаў вытокі вуснай народнай творчасці, еўрапейскія карані, вызначыўшы яе асаблівасці, адрозненні ад суседніх. І гэта таксама было вялікім адкрыццём — аналіз вуснай народнай творчасці беларускага народа, яго святаў і абрадаў. Шмат што гэты выдатны вучоны зрабіў упершыню, таму яго можна назваць бацькам беларускай навукі. Выданне “Беларусы” паказвае, што ёсць такі этнас са сваёй мовай, гісторыяй, што беларусы пражываюць на сваёй тэрыторыі і, дзякуючы прыродна-кліматчным умовам гэтай зямлі, склалася своеасаблівая культура, уклад жыцця, звычкі і традыцыйныя рамёствы, промыслы беларусаў.

— Сёлета Інстытуту мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору споўнілася 45 гадоў. Пэўна, шмат якія накірункі навук, што развіваюцца зараз, былі закладзены яшчэ Яўхімам Карскім. Але вышэй каляктыў працягвае тую працу, якую распачаў сто гадоў таму гэты вялікі вучоны і патрыёт.

— У канцы XX стагоддзя мы пачалі здзяйсняць новы праект — выданне комплекснай вялікай працы “Беларусы” ў 14 тамах, больш шырокай і багатай, з улікам новых распрацовак і дасягненняў, змен у грамадстве і культуры нашага народа. Шэсць кніжак ужо выйшла ў свет. Наш інстытут шматгаліновы: тут вывучаюцца этнаграфія, фалькларыстыка, вусная народная творчасць беларусаў, нават фізічнае аблічча (аддзел антрапалогіі). У нас ёсць аддзел старажытнай беларускай культуры, мы вывучаем народнае і прафесійнае мастацтва, тэатр, кіна- і тэлемастацтва, архітэктур, выяўленчае мастацтва.

У Інстытуце працуе 20 дактароў навук, 35 вельмі вопытных кандыдатаў навук. Усё гэта дае нам магчымасць на новым высокім узроўні працягваць працу Карскага. Тое істотнае, што мы дадаём да зробленага ім, сведчыць, што беларускі этнас захаваў сваю самабытнасць, сваю культуру, развіваецца і ўдаска-

нальваецца, што ў яго вельмі добрыя перспектывы. І ўсё гэта таму, што ў беларускага этнасу глыбокія карані, што ўвесь час свайго існавання ён жыве на сваёй тэрыторыі і захоўвае свае адметныя рысы.

— Што новага ў выданні Інстытута, калі параўнаваць яго з працай Карскага?

— Карскі менш за ўсё ўвагі звяртаў на матэрыяльную культуру беларускага этнасу, яна амаль не адлюстравана ў яго працы. У нас ужо выйшаў асобны том “Дойлідства”, у якім разгледжаны асаблівасці архітэктурныя беларусаў, яе фарміраванне і развіццё. Мы вывучылі прамысловыя і рамесныя заняткі беларусаў, гэтаму прысвечаны адзін з тамоў. Беларусы захавалі свае традыцыйныя рамёствы і промыслы да нашага часу. Мы рыхтуем спецыяльны том “Традыцый харчавання беларусаў”. Карскі не змог вывучыць гэту праблему. Аказалася, што ў беларусаў багатая спадчына гатавання розных страў. Аддзел этнаграфіі вывучыў комплексны адзены беларускага этнасу, іх разнастайнасць. Гэта жаночая, мужчынская, дзіцячая вопратка, адзенне старых людзей, гараджан і шляхты.

Асобны том прысвечаны беларускай сям’і, традыцыям выхавання дзяцей. Ужо выдадзены том пад назвай “Грамадскія традыцыі” (народныя і хрысціянскія, прафесійныя свята). Карскі на іх увагу не звяртаў. Мы падрабязна і грунтоўна асвятлілі прававую культуру беларускага этнасу. Аказалася, што мы маем багатыя традыцыі звычайнага права (нормаў паводзін), што існавалі на першых этапах развіцця беларускага этнасу, а таксама пісаных нормы права, адлюстраваныя ў статутах 1529, 1566 і 1588 гадоў (апошні Статут 1588 года — самы дасканалы).

Мы прасачылі фарміраванне і развіццё традыцыйных грамадскіх наддзяржаўных аб’яднанняў і спосабаў самакіравання. Самакіраванне асобных саслоўяў — гарадскога, сельскага, праваслаўных брацтваў і г.д. — гісторыя развіцця і сучасны стан.

Пяць гадоў увесь аддзел этналогіі вывучаў архіўныя дакументы, палявыя запісы, якія паказалі, што беларусы маюць багатыя грамадскія традыцыі. Наш этнас узнёсся за апошнія дзесяцігоддзі на пачэснае месца сярод еўрапейскіх народаў. У гэты час узрасла самасвядомасць беларусаў, і вучоныя павінны былі выканаць важную задачу: задаволіць патрэбу грамадства ў ведах пра беларусаў як асобны этнас. Гэта задача зараз і выконваецца.

— Ці ёсць падобная праца пра свой этнас у іншых еўрапейскіх народаў?

— Няма. І не было ў той час, калі над выданнем “Беларусы” працаваў Яўхім Карскі. Гэтая праца — наша нацыянальнае багацце, сведчанне самапавагі і трываласці нашага этнасу.

НОВАЯ ВЫЯВА УЛАДЗІМІРА КАРАТКЕВІЧА

«...Уладзімір Караткевіч... Любы, харошы сябра, няўрымслівы творца на ніве нацыянальнай культуры, чалавек “святы і грэшны” на сваёй “святой і грэшнай” зямлі. Як адасобіцца ад мільх чараў яго абаяльнай асобы, святло якой праз гады працягвае гарэць у сэрцы кожнага, хто яго ведаў».

В. БЫКАЎ.

Сапраўды, помніць Уладзіміра Караткевіча будуць многія пакаленні. Яскравы гэтаму прыклад — нядаўняе адкрыццё выставы ў Оршы ў Музеі імя У.Караткевіча. Выстава прысвечана дню нараджэння слаўтага паэта, празаіка, драматурга, гісторыка... Вялікая заслуга ў яе арганізацыі належыць сябрам Беларускага саюза мастакоў Аляксею Марачкіну і Алесю Шатэрніку.

“Гэтую выставу прысвечваю памяці Уладзіміра Караткевіча, якога я добра ведаў і які для мяне быў узорам адданасці і служэння Беларусі”, — сведчыць Алесь Мара (Марачкін).

“Праз творы мастацтва можна сказаць болей, чым простымі словамі. Чалавек, уражаны да ашаламлення, мацней адчуе і хутчэй усвая доміць, што гісторыя і культура — гэта вельмі вялікая каштоўнасць, якой нельга грэбаваць”, — перакананы Алесь Шатэрнік.

Цікава прасачыць такую своеасаблівую сувязь паміж творамі скульптара і мастака: палотны і скульптурныя выявы разам уяўляюць нібыта адну суцэльную кампазіцыю. Скампанаваны яны так уда-

ад нас адышлі

Юзэфа МАЦКЕВІЧ

Супрацоўнікі Нацыянальнай акадэміі навук развіталіся з членам-карэспандэнтам НАН Беларусі, доктарам філалагічных навук, прафесарам, знакамітым вучоным, рупным даследчыкам беларускай лінгвістыкі Юзэфай Фларыянаўнай Мацкевіч (1911—2003). Некалькі дзесяцігоддзяў свайго жыцця яна аддала навучы. Ю.Мацкевіч — айтар такіх мовазнаўчых прац, як “Марфалогія дзеяслова ў беларускай мове” (1959) і іншых, сааўтар кніг “Курс сучаснай беларускай літаратурнай мовы. Марфалогія” і “Нарысы па гісторыі беларускай мовы” (1957), “Хрэстаматый па беларускай дыялекталогіі” (1962), “Нарысы па беларускай дыялекталогіі”, “Лексічныя ландшафты Беларусі: Жывёльны свет” (1995) і іншых. Лаўрэат Дзяржаўнай прэміі СССР 1971 года за ўдзел у працах па беларускай лінгвагеаграфіі.

Сказалі “бывай назаўсёды” Юзэфе Фларыянаўне яе родныя і блізкія, а таксама калегі-вучоныя, якім пашчасціла ведаць асабіста незвычайнага чалавека і навукоўца.

Святлана САЧАНКА.

весткі з суполак

УКРАЇНА. ВІННІЦА

«АДЧУВАЕМ РАЗУМЕННЕ І ПАДТРЫМКУ...»

У верасні («ГР» № 37), наша газета змясціла матэрыял, як у Вінніцы мясцовыя беларусы прымалі ўдзел у святкаванні Дня незалежнасці Украіны. А днямі рэдакцыю наведваў старшыня Вінніцкага абласнога зямляцтва беларусаў Васіль Свірыд.

— Я родам з вёскі Каменны Барок, што ў Бярэзінскім раёне Мінскай вобласці, — пачаў расказваць Васіль Сцяпанавіч. — Калі быў маладзейшым, на абсягах Савецкага Саюза не адчуваў гэтай тугі па Радзіме, як зараз. З узростам прыйшлі ўспаміны і вельмі цягне наведаць родныя мясціны. Ды яшчэ маю пэўныя абавязкі ў нашым зямляцтве. Таму вось сумясціў прыемнае з карысным.

Радзіму я пакінуў у маладым узросце. Быў радавым байцом у партызанскім атрадзе, а ў 1944 годзе мы прынялі апошні і даволі жорсткі бой у раёне Галынкі, пасля якога злучыліся з часцямі Чырвонай Арміі. З роднага Берэзіно ваенкамат прызваў мяне ў рэгулярнае войска. Давялося ўдзельнічаць у вызваленні Заходняй Украіны. А закончыў вайну байцом 4-га Украінскага фронту пад Прагай. Потым нашу войскую частку дыслацыравалі ў Закарпацкай вобласці, якую аб'ядналі з Украінай і Савецкім Саюзам. Стаялі мы ва Ужградзе, дзе мне потым давялося жыць, вучыцца і працаваць пасля дэмабілізацыі. Ва ўзросце 32 гадоў мяне выклікалі ў Кіеў і прапанавалі працу ў Вінніцы ў якасці начальніка аддзела абласнога ўпраўлення хлебапрадуктаў. Я доўга вагаўся, не хацеў пакідаць абжытае месца, дзе ўладкаваўся і ажаніўся. Ды ўсё ж прыйшлося.

Але туга па Беларусі жыла ў сэрцы. Ведаў некалькі тутэйшых землякоў-беларусаў — Пятра Бяндзелікава і Уладзіміра Дзямешку. Неяк сабраліся разам і вырашылі адшукаць іншых — стварыць беларускае зямляцтва.

Так склалася, што ў Вінніцкай вобласці сярод нашых землякоў прадстаўлена амаль уся геаграфія Беларусі — ёсць ураджэнцы Брэсцкай, Магілёўскай, Гомельскай, Гродзенскай абласцей і Мінска. Калі хто з нашых наведваў Радзіму і вярнуўся, то збіраемса разам і слухаем навіны. Тут, ва Украіне, у мясцовых газетах вельмі мала добрых звестак пра Беларусь. Таму, як святло ў ваконцы, для нас газета «Голас Радзімы». Атрымліваем (дзякуючы рэ-

ВЯЛІКАБРЫТАНІЯ. ЛОНДАН

АДБЫЎСЯ СХОД ЗГУРТАВАННЯ

22 лістапада 2003 года, а 13-й гадзіне, згуртаванне беларусаў у Вялікабрытаніі адзначыла 83-ю гадавіну Слуцкага паўстання.

Айцец А.Надсон у царкве святых апосталаў Пятра і Паўла (Holden Road London) адслужыў жалобнае богаслужэнне. Пасля прысутныя сабраліся ў зале рэлігійна-культурнага цэнтра, па той жа «Залатой вуліцы». Спадарыня Л.Міхалюк, старшыня згуртавання, прывітала вялікую грамаду, якая прыбыла з усіх куткоў Англіі, а таксама паважаных гасцей з Беларусі ў асобах гісторыка і пісьменніка Уладзіміра Арлова,

дакцыі!) 8 асобнікаў і зачытваем да дзірак.

Жывём мы абшчынай. Калі каго напаткала гора, лічым справавай гонару прыйсці, паспачуваць і дапамагчы. У радасці мы таксама разам. Нашых юбіляраў віншuem беларускім вершам і песняй. Мы нават выдалі тэлефонны і адрасны даведнік, каб не гублялася сяброўская сувязь.

Неяк у мінулым годзе я наведаў Беларусь. У Мінску зазірнуў у Палац культуры Мінскага аўтазавода. Паразмаўляў з дырэктарам Аляксандрам Лонскім, і ён (да гэтай пары ўдзячны яму) перадаў нашаму зямляцтву 10 жаночых і 5 мужчынскіх беларускіх нацыянальных строяў. Маючы гэтыя касцюмы, мы стварылі спеўны гурт «Купалінка». Сярэдні ўзрост ўдзельнікаў каля 40 гадоў. На аглядах мастацкай самадзейнасці сярод іншых нацыянальных суполак наш ансамбль займае першыя месцы. Выступалі і на гарадскіх мерапрыемствах.

Жывём мы сціпла. Але беларусаў тут паважаюць. Маю нават невялікую льготу на арэнду нашага памяшкання, дзе час ад часу збіраемса.

Кожны год наша зямляцтва адзначае Дзень незалежнасці Рэспублікі Беларусь, для нашых жанчын-беларусачак ладзім святкаванне 8 Сакавіка, а ветэранаў віншuem з Днём Перамогі. Вельмі добра прайшлі ў нас мерапрыемствы, прысвечаныя 120-гадоваму юбілею нашых пазтаў-класікаў Янкі Купалы і Якуба Коласа.

Зараз мы рыхтуемса адзначыць 60-годдзе вызвалення Беларусі ад фашысцкіх захопнікаў. У гэты мой прыезд Камітэт па справах рэлігій і нацыянальнасцей пры Савеце Міністраў Рэспублікі Беларусь і Беларускае таварыства па сувязях з суайчыннікамі за мяжой «Радзіма» перадалі для Вінніцкага зямляцтва беларусаў шмат патрэбнай літаратуры і гуказапісаў. Гэта прыемна, бо сведчыць, што нас не забываюць і падтрымліваюць на Радзіме.

Запісаў **Віктар МАЦЮШЭНКА.**

РАСІЯ. НОВАСІБІРСК

Упасёлку Ташара Новасібірскай вобласці прайшлі Дні беларускай культуры. Спачатку адбылося свята для дзяцей пад назвай «Адно нам сонца свеціць».

Яно сабрала ўсіх, хто ўдзельнічаў у разнастайных конкурсах. Конкурс сямейных дынастый «Ташарынскія беларусы» (у Ташары пражывае шмат беларусаў) скіраваны на тое, каб беларускія сем'і больш даведваліся адна адна, каб захоўвалася пераемнасць традыцый у сям'і, каб дзеці вывучалі свае радаводны. Вырабы дэкаратаўна-прыкладной народнай творчасці на выставе «Беларускія ўзоры», малюнкi — «Мая Беларусь» і сачыненні «Беларусі слаўныя сыны» — гэта таксама вынік конкурсаў, праведзеных да Дзён беларускай культуры. На сцэне Дома культуры выступілі дзіцячыя калектывы, а танцавальна-гульнёвая праграма «Славянскі карагод» сабрала разам з беларускімі дзецьмі і іх сяброў — рускіх, украінцаў, гасцей з іншых нацыянальных аб'яднанняў. Маладзё бавіла час у танцавальна-забаўляльнай праграме, дзе гучала беларуская музыка і песні.

Наступны дзень — свята для дарослых «Пад белым крылом Беларусі». На плошчы ля Дома культуры пасёлка Ташара былі разгорнуты выставы дэкаратаўна-прыкладнага мастацтва, нацыянальнага беларускага касцюма, беларускай кухні. Выступілі самадзейныя калектывы Ташарынскага Дома культуры, ансам-

МАЛДОВА. КІШЫНЁЎ

«НАМ 10 ГАДОЎ»...

Беларуская абшчына Малдовы адсвяткавала сваё дзесяцігоддзе. Традыцыйна ўсе пасяджэнні і сустрэчы адбываюцца ў Дэпартаменце міжэтнічных адносін. Так было і на гэты раз. Генеральны дырэктар дэпартамента Т.Млечка адзначыла, што абшчына праводзіць вялікую работу і адна з самых актыўных.

Старшыня абшчыны І.Кец на ўрачыстым пасяджэнні выступіў з аглядам таго, што зроблена за мінулае дзесяцігоддзе.

У Дзяржжыцкі, наш старэйшына, ганаровы старшыня, згадаў, як не далі падзяліць абшчыну, а здолелі застацца адзіным званом сярод іншых суполак.

Прагучалі віншаванні ад прадстаўнікоў розных арганізацый і суполак: расіян і ўкраінцаў, грэкаў і палякаў...

Пасол Рэспублікі Беларусь у Малдове В.Саковіч уручыў старэйшым членам абшчыны Граматы Камітэта па справах рэлігій і нацыянальнасцей пры Савеце Міністраў Рэспублікі Беларусь, лісты з падзякай ад пасольства. В.Саковіч нагадаў аб тым, што зроблена пасольствам для беларусаў, якія жы-

ЛІТВА. ВІЛЬНЮС

У беларускай школе імя Ф.Скарыны адбылася сустрэча з вядомай беларускай пісьменніцай Вольгай Іпатавай.

У чытальнай зале школьнай бібліятэкі сабраліся настаўнікі і вучні старшых класаў, тыя, хто знаёмы з творчасцю пісьменніцы, і тыя, у каго наперадзе вывучэнне твораў, — пяцікласнікі, для іх сустрэча — першая прыступка.

Вольга Міхайлаўна пачынала як паэтка, таму і сваю творчую сустрэчу пачала з вершаў, расказала пра апошнюю трылогію «Альгердава дзіда». Цікавіла ўсё: і творчыя здабыткі, і шырокая грамадская дзейнасць, і багатае на падзеі і сустрэчы асабістае жыц-

ПАД БЕЛЫМ КРЫЛОМ РАДЗІМЫ...

Фота Яўгена КАЗЮПІ

бля «Кросны» Новасібірскага абласнога каледжа культуры і мастацтва, вакальна-інструментальны ансамбль «Белыя росы», а таксама калектывы Беларускага культурна-асветнага цэнтра імя святой Ефрасіні Полацкай з Новасібірска — асноўныя арганізатары Дзён беларускай культуры ў Новасібірскай вобласці.

Гэты цэнтр адкрыўся ў маі 2002 года і прызначаны вывучаць і развіваць беларускую культуру, садзейнічаць захоўванню самабытных звычаяў у сем'ях беларусаў, развіваць духоўна-маральныя асновы, праслаўняць традыцыі. Ён працуе з дапамогай і ў супрацоўніцтве з Аддзяленнем

Пасольства Рэспублікі Беларусь у Расійскай Федэрацыі ў горадзе Новасібірску, а таксама з Упраўленнем культуры Адміністрацыі Новасібірскай вобласці.

Узначальвае гэты культурны цэнтр, што гуртуе беларусаў Сібіры, Людміла Шчаслівенка, якая нядаўна пабывала ў Мінску і падрабязна расказала пра жыццё і клопаты нашых землякоў.

НА ЗДЫМКУ: Людміла ШЧАСЛІВЕНКА гутарыць у таварыстве «Радзіма» са старшыняй Камітэта па справах рэлігій і нацыянальнасцей пры Савеце Міністраў Беларусі Станіславам БУКО.

Рэгіна ГАМЗОВІЧ.

Саюза, поўныя кавалеры ордэна Славы.

Адбыўся вялікі канцэрт, у якім заслуга нашага нязменнага кіраўніка культурна-масавага сектара В.Бура. Гучалі песні на роднай мове ў выкананні лаўрэатаў міжнародных конкурсаў нашых землякоў М.Будзей і С.Варасанава. Хораша спяваў Г.Кулікоў, саліст тэатра оперы і балета Кішынёва, які разам з жонкай М.Івануш атрымаў адукацыю ў Беларусі. Усім спадабалася выступленне дзіцячага ансамбля танца «Арабескі» (кіраўнік Г.Будзей), апраўдаў сваю назву ансамбль сучаснага танца «Натхненне» — лаўрэат шматлікіх міжнародных конкурсаў, якім кіруе таксама наша зямлячка, балетмайстар Г.Крапіўніцкая.

Была адкрыта выстава, на якой прадстаўлены карціны, напісаныя непасрэдна з натуры на Гомельшчыне.

Суполкай за 10 гадоў зроблена шмат добрых спраў, пра яе ведаюць у Малдове, на Беларусі і ў свеце.

Вячаслаў ІГНАЦЕНКА.

У ЯЕ КНІГАХ — ГІСТАРЫЧНАЯ ПРАЎДА

цё. Асабліва ўражае трылогія-эпапея «Альгердава дзіда» — вяршыня творчасці. Гэтым разам у школе Вільні адбылася своеасабліва прэзентацыя гэтай кнігі і зборніка вершаў «Літоўская паэзія», у якім ёсць пераклады і В.Іпатавай, а таксама кнігі Л.Савік «Адна між замкаў». Кніга напісана своечасова, яе цікава чытаць, як захапляючае апавяданне.

Напрыканцы сустрэчы Вольга Міхайлаўна падарыла школьнай бібліятэцы свае кнігі з аўтаграфам: «Навучэнцам установы, якая

стваралася з любоўю да Беларусі і якія працягваюць справы адраджэння нашай нацыі. В.Іпатава».

Гэта трэцяя сустрэча пісьменніцы ў школе, і не апошняя, Вольга Іпатава закончыла працу над раманам пра віленскіх пакутнікаў, наперадзе новыя сустрэчы. Сваімі кнігамі пісьменніца абуджае гістарычную памяць.

Леакадзія МІЛАШ,

настаўніца беларускай школы імя Ф.Скарыны, г.Вільнюс.

Сльвестар БУДКЕВІЧ.

зваротная сувязь

УКРАЇНА

Паважаная рэдакцыя! Дасылаю вам, на мой погляд, вельмі цікавыя звесткі пра жанчыну, беларусачку, "якая нешта ведае" (кажучы назвай адной з яе кніг). Яна самааддана любіць сваю Радзіму і шчыра палюбіла сонейкавую зямлю, дзе жыве і працуе, - Украіну.

Ірына АРЖАХОЎСКАЯ,
старшыня Усеўкраінскай суполкі беларусаў.

Ліля ЧАРНЕНКА:

«АДЗІНАЯ РЭАЛЬНАСЦЬ ДЛЯ МЯНЕ — ГЭТА ВЕРШЫ...»

Ліля Чарненка (Бандарэвіч), нарадзілася ў вёсцы Анжадава Ашмянскага раёна Гродзенскай вобласці. З 1978 года жыве ва Украіне ў горадзе Прылуці Чарнігаўскай вобласці. Паэтэса, празаік, драматург, журналістка. Член Саюза пісьменнікаў Украіны, лаўрэат многіх літаратурных прэмій, у тым ліку міжнародных. Піша на беларускай, украінскай, рускай мовах. Пра сябе Ліля кажа так:

— Мяне не цікавіць, як жыве Мадонна. Мне цікава, як і чым жывуць беларусы і украінцы, пра што марыць, як сцвярджаюцца ў нашым праблемным складаным часе. Мяне хвалюе, як захаваць усё найбольш каштоўнае, што адбана нашымі прадзедамі, як не страціць асноўныя духоўныя каштоўнасці, не згубіць любові да зямлі, да іншых людзей, да творчасці, да ўсяго сусвету...

Я проста не магу не пісаць. Пэўна, гэта адзіная мажлівасць не згубіць сябе ў цяперашнім жыцці.

Адзіная рэальнасць для мяне — гэта вершы і празаічныя тэксты, якія выцякаюць з маёй душы...

*Што боль і шчасце?..
Майго астрога
Вы не чапайце,
Ідзіце з Босам.
Агонь начлежны
Мяне пакліча
У свет бязмежны,
Дзе птах курлыча,
Дзе пыл гасцінца,
Як пудра, клейкі,
Дзе мама сніцца
Пад глеч жалейкі,
Дзе прывід шчасця
Ўцячэ ў завулак.
Крыжоў распяці,
Дарожны клунак.
Усё потым будзе
(Жыццё, як песня):
Цымбалы і бубен,
Зязюля ў лесе
І пах настурцый
Пад роднай хатай,
Куды зайсёды
Вярнуцца вярта.*

фестываль

БЕЛАРУСКІЯ ПАКЛОННІКІ
КАРАЛЯ РУСКАГА РОКА

Імя спевака Ігара Талькова, які ўяўляў сабою "месію вялікай Расіі", забітага пры загадкавых абставінах, і сёння добра памятаюць на постсавецкай прасторы. Клубы і аб'яднанні фанатаў, музей спевака, кампазітары і акцёры ў Маскве, кампакт-дыскі — усё гэта працягвае фарміраваць прастору памяці пра чалавека, які сваімі словамі спрабаваў разбудзіць народ, "забіты і зацоканы..."

Ёсць фанаты Талькова і ў Беларусі. Нядаўна яны правялі фестываль у знак памяці свайго куміра. І месца дзеля гэтага абралі асаблівае — вёску Талька, што размешчана на памежжы Пухавіцкага і Асіповіцкага раёнаў. Галоўны генератар, ініцыятар сустрэчы самадзейных бардаў Міншчыны, якая праходзіць другі год запар, — настаўніца Талькаўскай сярэдняй школы Наталля Іллініч. Яна ўпэўнена, што карані Талькова, яго радаслоўная самым непасрэдным чынам звязаны з Беларуссю, з мястэчкам Талька. Праўда, архіўных пацвярджэнняў на гэты конт пакуль не знойдзена. У маскоўскім музеі Ігара Талькова на мае пы-

танні адказалі, што пра сувязь спевака з Беларуссю не ведаюць. Але дакладна вядома, што бацька Ігара Талькова Уладзімір Талькоў нарадзіўся ў Польшчы. Яго маці — полька, бацька — казак. У 1914 годзе Тальковы пераехалі ў Маскву... Жылі ў XIX стагоддзі ў Тальцы, у ваколіцах і палякі, і католікі. А тое, што Беларусь неаднойчы ў розныя гістарычныя часы атаясамлівалі з Польшчай, — справа вядомая. Як бы там ні было, Наталля Іллініч і надалей абяцае фестывальную традыцыю ў знак памяці пра Ігара Талькова прадаўжаць.

Алесь КАРЛЮКЕВІЧ.

меркаванне

“АДКУЛЬ ПАЧЫНАЕЦЦА
ЖОДЗІНА?”

Такім, крыху перайначаным радком з верша Андрэя Хадановіча дазволіў я сабе, паважаны чытач, пачаць гэты водгук. А нагодаю да яго паслужыла ўзрушэнне ад тома, які трапіў днямі ў маю бібліятэку, — Аніскевіч Г.І. Жодзіно: історыя і сучаснасць.

Ці парадавала мяне кніга? Зразумела! І нават вельмі! Проста выдатная з'ява, бо на маёй памяці гэта першы важкі том пра гэты горад, у якім я нарадзіўся! Уявіце сабе: каларовы пераплёт, 344 старонкі, афсетны друк на бялюткай паперы, з каларовай ўклейкай на пачатку тома. На форзацах — фрагмент карты Рыцы Заноні 1772 года, па тэксце — шмат архіўных і сучасных фотаздымкаў, напрыканцы — цікавыя дадаткі (інвентары, прашэнні, рапарт земскага начальніка), а таксама храналагічная

табліца ад 1620 па кастрычнік 2002 года.

Імпэту крыху паменела, калі стаў чытаць.

Найперш мяне, як выдаўца, збянтэжыла тое, што не пазначаны ў кнізе выдавецтва, выдавецкая ліцэнзія, не стаіць ISBN! Па-другое, склалася ўражанне, што аўтарцы — загадчыцы гарадскога краязнаўчага музея Галіне Аніскевіч — запрапанавалі як узор кнігу кштальту "ПАМЯЦЬ. Смалевіцкі раён. Жодзіна", што яе скіроўвалі ў бок пампезнасці і афіцыйна.

стасункі

СВОЙ БЕРАГ

Буда-Кашалёва мае даўнія сувязі з нямецкімі гарадамі Камнец, Меерана, Зайфінецдорф, Бернсдорф. Сюды, у Гомельскую вобласць, забруджаную чарнобыльскімі выкідамі, да гэтай пары прыходзіць гуманітарная дапамога з Германіі. А беларусы імкнуцца аддзячыць сваім дабрадзейям песнямі і танцамі. Вось і зараз па запрашэнні нямецкага боку ў Германіі два тыдні гасцяваў тэатр фальклору "Бераг белых буслоў" з маладзёжнага цэнтра Буда-Кашалёўскага аддзялення фонду "Дзецім Чарнобыля". У розных гарадах юныя артысты далі амаль 20 канцэртаў. Выступалі ў школах і клубах. Гасцінна сустракала іх Ута — шэф дзіцячага цэнтра ў Мееране.

Праграму тэатра глядачы прымалі вельмі цёпла. У час выканання песні "Сёння ў нашай хаце свята" зала гойдалася хвалямі збоку ўбок, а ў фінале канцэрта нават танцавалі разам беларускую "Лявоніху" і польку.

Сустракаліся на канцэртах і землякі-беларусы, эмігранты з

Віцебска, Мінска і Брэста. Шмат было радасці ў іх вачах, і казалі яны "дзякуй!" ды прасілі перадаць прывітанне роднай Беларусі.

Тэатр фальклору "Бераг белых буслоў" створаны ў чарнобыльскім рэгіёне па ініцыятыве і пры падтрымцы навукова-даследчай лабараторыі беларускага

фальклору БДУ. Навукоўцы аказваюць яму тэарэтычную дапамогу фальклорнымі здабыткамі і практычнымі пастаноўкамі танцаў, абрадаў. Арганізатар праграмы — Людміла Лукашова, канцэртмайстар-баяніст — Зміцер Паўлюкоў.

На апошнім, развітальным канцэрце ў Германіі глядачы доўга не адпускалі артыстаў са сцэны, патрабуючы паўтараць на "біс!" танец "Тройку" ў выкананні Жэні Нікіценкі, Цімафея Руткоўскага, Жэні Германенкі. Захапленне выклікаў беларускі абрад "Гуканне вясны" і калядныя фрагменты. Даспадобы прыйшла харэаграфічная кампазіцыя "На сенакосе" і вясельны дудары, што пусцілі гульця па зале гарэзліваю "карову".

Калі аўтобус каціўся ўжо па Брэстчыне, дзеці крычалі ад радасці, бо свой бераг заўсёды мілейшы.

Мікола КОТАЎ.

НА ЗДЫМКАХ: выступае фальклорны тэатр "Бераг белых буслоў".

Але ж пагартаем з самага пачатку старонкі выдання, прысвечанага 40-годдзю Жодзіна. Так, я не памыліўся. У сваёй прадмове цяперашні мэр Валеры Кашэўскі вядзе адлік ад 7 сакавіка 1963 года, ад даты надання гарадскому пасёлку статуса горада абласнога падпарадкавання. Дзякаваць Богу, упамінае ён і 360-годдзе першай пісьмовай згадкі пра паселішча на месцы Жодзіна. Аднак паселішча Жодзін, Жодзіна слабада насамрэч і ёсць Жодзіна! Горад чамусьці "памаладзеў" у 9 разоў, хаця, на маю думку, куды больш лагічна было б святкаваць ягонае 360-годдзе!

І, зноў жа, аддаючы належнае аўтарцы за яе карпатлівую, гіганцкую працу па зборы матэрыялаў, задаюся пытаннем: "А што рабілі пяць (!) рэдактараў? Ці гэта "вясельныя генералы (або генеральшы)!"? Паверце, не прыдзіраюся

знарок, але, калі гартаю кнігу, аловак мой бясконца адзначаў стылістычныя хібы, прыкрыя неадпаведнасці, што сведчаць пра неспрактываванасць творчага калектыву.

Але ва ўсім трэба знаходзіць і пазітыў. Вось і тут: усцешаны, што на вокладку вынесены заснавальнік Жодзіна Багуслаў Радзівіл, што за герб горада прынята выява Багародзіцы са шчытом, на якім адлюстраваны "Трубы" — элемент радзівілаўскага родавага герба, а не шматтонны кар'ерны самазвал. Радуюся адкрыццям, якія дораць многія старонкі кнігі.

Саграваюць краявіды, якія ведаю змалку. Цешуся, калі пазнаю на здымках даўніх знаёмцаў або бачу людзей, пра якіх чуў раней.

Лёгка смутак выклікае тое, што некаторыя жодзінцы пакінулі не толькі горад, але і Беларусь. Анатоль Нікіцін, з якім колись я хадзіў

у выяўленчую студию, загадвае цяпер кафедрай у Санкт-Пецярбургскай акадэміі дызайну. Паўла Семчанку, колішняга выхаванца школы-інтэрната, вядомага ў горадзе паэмай "Вытокі", завабіла Германія. Віктар Кульбачанка, першы беларус, якому скарылася Джамалунгма, займаецца сёння прамысловым альпінізмам у Маскве. Вучоны-хімік Леанід Кіркоўскі загадвае хіміка-фізічнай лабараторыяй у кампаніі "Анадзіс" у Сандыега (штат Каліфорнія, ЗША). У тых самых Штатах апынуўся і прываслаўны святар, заснавальнік і выдавец газеты "Царкоўнае слова" Аляксей Шынкевіч...

А ўвогуле спадзяюся, што долеў заінтрыгаваць чытача, што займеў ён жаданне калі не набыць, дык хаця б пагартаць, пачытаць гэты важкі, адметны том.

Уладзімір СІЎЧЫКАЎ.

вандроўка з яўгенам казюлем

ЗІМНЯЯ ФЕЕРЫЯ НА ЛЕЦІШЧЫ

На календары – снежань. А дзе ж ён, той снег, які даў такую прыгожую назву апошняму месяцу года? Ужо які час у глухой шэрасці пачынаеш дзень, у шэрасці і заканчваеш. Міжволі на душы адпаведны настрой. Заклапочаныя твары ў людскім мурашніку, кругаверць машын і какафонія гукаў вялікага горада вымушаюць напрыканцы тыдня шукаць перамен. І прыходзіць шалёная, на першы погляд, думка: а ці не паехаць на лецішча? Цвярозь разважанні нахонт настывага дома і бязлюддзя ў гэтую пару года не паспяваюць за нагамі, якія ўжо шыбуюць у патрэбным накірунку.

Рэдкія агенчыкі ў вокнах суседскіх лецішчаў неяк супакойваюць: калі ёсць тут нехта, акрамя мяне, то можа не такі ўжо і вар'яцкі ўчынак я зрабіў. Пакуль паліцца печ – грэюся ля каміна. Нішто так не супакойвае і не зачароўвае, як полымя. Тут мы нічым не адрозніваемся ад нашых далёкіх продкаў, якія пакланяліся агню. Перад тым як адлучыцца, выйшаў на ганак, каб паслухаць цішыню. Дзіўнае словазлучэнне, але ж цішыню сапраўды можна слухаць. Здаецца, нічога не чуваць. Толькі неўзабаве ўзнікае гук – быццам нехта лёгка крануў струну высокага гучання. Ён напайна ўсяго цябе, думкі самі па сабе ўпарадкоўваюцца, узнікае адчуванне лёгкасці і спакою.

Раніцу сустрэў з уяўленнем таго, што праспаў Бог ведае колькі, бо за акном было незвычайна свята. Глянуў – і не павярнуў вачам. Усё: вуліца, дах дамоў, кожная галінка дрэў – размаляваны ў белы колер. А нябачны "мастак" ніяк не можа супакойцца, дабаўляючы нябесныя бялілы на бязмежнае палатно зямлі. Хутэй з хаты, у дзівосны свет прыгажосці! Куртка з капюшонам, высокія боты, фотаапарат – і ў дарогу, у лес. Незвычайнае адчуванне – ісці нескранутай белізнай: ты адзін, сам-насам з цэлым сусветам.

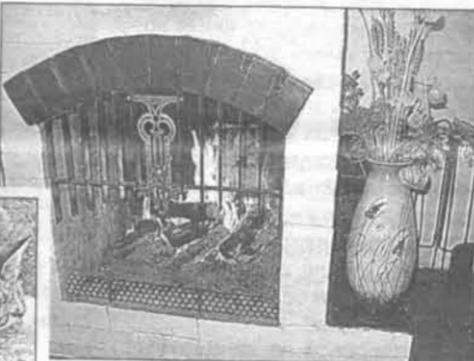
Завяя засталася на мяжы поля і лесу. Цішыня. Толькі недзе ўверсе вецер шоргае макаўкамі дрэў. Час ад часу снежная купіна зрываецца з верхатуры і, рассыпаўшыся мірыядамі сняжынак, фантастычнай кісяёй накрывае лес, робячы на нейкае імгненне нерэальнымі сілуэты дрэў. Крочу без асаблівай мэты, зачараваны зменамі, што адбываюцца літаральна на вачах.

Раблю фотаздымкі, наперад

постаці. А снежныя крышталікі на тонкіх галінках выглядаюць сапраўднымі дыямантамі.

А вось і нечыя сляды, злёгка прыпарашаныя снегам. Месца знаёмае: каля гэтай сухой яліны гадзіну таму слухаў я працу дзятла. А значыць, і сляды мае. Замкнулася кола маёй першай зімовай вандроўкі. Трохі стомлены, перапоўнены ўражанымі, крочу дадому. Нябесны "мастак", відаць, такса-

ма стаіўся, прыціх. З-за хмары глянула на абноўленую зямлю сонейка і задаволена зазіхацела.

Рэшткі дня прайшлі за расчыстай сцежкай на лецішчы і назіраннем за снегірамі, якіх да гэтага не было відаць (можа выпалі разам са снегам?).

Ізноў утульна гарыць камін. Размораны свежым паветрам, марозам і цяплом, думаю: відаць, трэба час ад часу рабіць шалёныя ўчынкi. Дзеля свята душы.

паэтычная імпрэза

РАМАНТЫЧНЫ АСТРАНОМ АЛЯКСЕЙ ЧУБАТ

Глеб ЛАБАДЗЕНКА.

Аляксей Чубат нарадзіўся ў Вілейцы. Там скончыў школу, пачаў у сталіцы атрымаць дзве вышэйшыя адукацыі – журналіста і эканаміста-менеджэра. Цяпер Аляксею 23 гады, працуе ён у газеце "Мінская праўда". Ездзіць у камандзіроўкі ў глыбіні. Кажэ, што гэта дужа романтична. Мо таму, што працуе толькі некалькі месяцаў.

Рыфмаваць пачаў гадоў з шасці. Утую пару, праўда, Аляксей хацеў стаць не журналістам, а ...астраномам! Лічыць, што пісанне вершай наблізіла да дзіцячай мары: зорнае неба і цяпер вабіць і натхняе паэта.

Аляксей ЧУБАТ

Тыдзень дарогі праз паў-Беларусі,
Тыдзень дажджоў, непатрэбных сустрэч
Да твайго сэрца.

Праз сто шляхоў да цябе дабярэся,
Вырвуся, толькі б абняць твае плечы.
Не? Лепш памерці!

Ну не глядзі безнадзейна вачыма,
Не апускай у магілу жывога –
Так невыносна!

Верыш, калісь паляцім удалячыны мы,
Толькі б нам сілы, а гэта трывога
Будзе, як коска.

СНЯЖЫНКІ І СЛУП
Вежы Таронта і Масквы
Ганарліва спяць і не ведаюць
Пра цябе,
Мінскі слуп
Ля крамы "Прадукты".
Ты марыш пра неба,
Імчыш насустрач снегу
Мокраму ў лістападзе,
А сняжынкi вераць
У сілу зямлі.

Хрызантэмы ў дажджы.
Я іх нёс пад гару –
Пазнаёміцца – справа няхітрая –
І далонь, нібы дах, над бутонамі.

Затрымайце, – прашу

Двух архангелаў з царства Дзімітрыя,
Заблудзіце туману сутоннямі.

Кальцавая будоўля-пятля
За спіной; паглядзіце ўздоўж –
Гэта ён, хрызантэмы,
Знаёмцеся, дождж.

Дзе твая дабрыня і твае валасы,
І сангвінік, хто словам
не скупіцца,
Непасрэднасць дзіцяці,
уменне прасіць
І ўсмешка, што крыўду адлупіць.

Цемра тая блішчэла на шыі й плячах,
Стала ў колер студэнцкага супчыка;
Не стрымаць, не спыніць,
але нехта пачаў
Вырабляць з цябе жорсткага хлопчыка.

Хруснула;
Пад цяжкую стору падэшвы
Патрапіў;
Ён бег, шаргаець па асфальце,
Ён быў басаноў,
Спадзяваўся на добры пагляд,
Хаця б на маўчанне –
Пажоўклы кляныны лісток.

Малая радзіма,
Гаворым;
Ды толькі чамусьці яна
Займае большую частку
У нашым сэрцы.

афіша

"БЕЛЫЯ РОСЫ" – З ЭКРАНА НА СЦЭНУ

У мастацкага фільма "Белыя Росы" хутка з'явіцца "малодшы брат" – мюзікл.

У Беларускай дзяржаўнай музычнай тэатры ідзе работа над пастаноўкай п'есы драматурга Аляксея Дударова. Музыку да мюзікла напісаў кампазітар Эдуард Зарыцкі. Па словах дырэктара тэатра Аляксея Ісаева, спектакль убачыць святло праз год. А ў новым 34-м тэатральным сезоне мінчан чакаюць не менш гучныя прэм'еры на сцэне абноўленага тэатра. 13 снежня адбудзецца паказ мюзікла для дзяцей і дарослых "Бураціна.ру" Аляксея Рыбніківа. Акрамя гэтага цяпер вядуцца перагаворы аб пастаноўцы першай савецкай рок-оперы Аляксандра Журбіна "Арфей і Эўрыдыка". Тэатр рыхтуе і вялікую канцэртную праграму, прысвечаную 60-годдзю вызвалення Беларусі.

АДКАЗЫ НА КРЫЖАВАНКУ, ЗМЕШЧАНУЮ ў № 47.

ПА ГАРЫЗАНТАЛІ. 4. Сейбіт. 7. Дах. 9. Нядзеля. 12. Завулак. 13. Кабета. 14. Жарт. 15. Паша. 17. Мова. 19. Суквецце. 21. Куфар. 23. Фарба. 24. Абаранак. 26. Бавоўна. 28. Стос. 30. Кірмаш. 32. Сурвэтка. 34. Века. 36. Хустка. 38. Верасень. 40. Веды. 41. Кут. 42. Амаатар. 43. Кішэня. 44. Водар.

ПА ВЕРТЫКАЛІ. 1. Вячэра. 2. Пeralік. 3. Вяселле. 5. Бразготка. 6. Трус. 8. Аркуш. 10. Кажан. 11. Барацьбіт. 16. Абрис. 18. Аксаміт. 19. Сяброўка. 20. Вёска. 22. Захапленне. 25. Каханне. 27. Настурка. 29. Сакавік. 31. Прытулак. 33. Раскоша. 35. Браткі. 37. Абраз. 39. Жыта.

«Голас Радзімы»
Галоўны рэдактар
Наталія САЛУК

ЗАСНАВАЛЬНІКІ:

Міністэрства замежных спраў Рэспублікі Беларусь,
Камітэт па справах рэлігіі і нацыянальнасцей пры Савеце Міністраў Рэспублікі Беларусь,
Беларускае таварыства дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі,
Беларускае таварыства па сувязях з суайчынікамі за рубяжом «Радзіма».

Наш адрас: 220005, Рэспубліка Беларусь, Мінск, пр. Ф. Скарыны, 44.
Тэлефоны: (+375-17) 288-11-97 (бухгалтэрыя), 288-12-80, 284-76-56, 288-17-82, (тэл./факс).
Галоўны рэдактар: 8029-6-88-17-82.

ЧЫТАЙЦЕ «Голас Радзімы»
ў ІНТЭРНЭЦЕ:
<http://golas.promedia.by>

Паціць рэдакцыі і аўтараў, матэрыялы якіх друкуюцца на старонках «Голасу Радзімы», могуць не супадаць.

Рэгістрацыйнае пасведчанне №81. Падпісны індэкс у Беларусі 63854. Аб'ём 2 друк. аркушы. Тыраж 2 154 экз. Заказ 1529. Падпісана да друку 16. 12. 2003 г. у 12.00.

Газета набрана і зьявілася на рэдакцыйным настольна-выдавецкім комплексе. Знакам ® пазначаны рэкламныя матэрыялы.

Адрукавана на паліграфічным РУП «Чырвоная зорка» (220073, г. Мінск, 1-шы Загарадны завулак, 3).